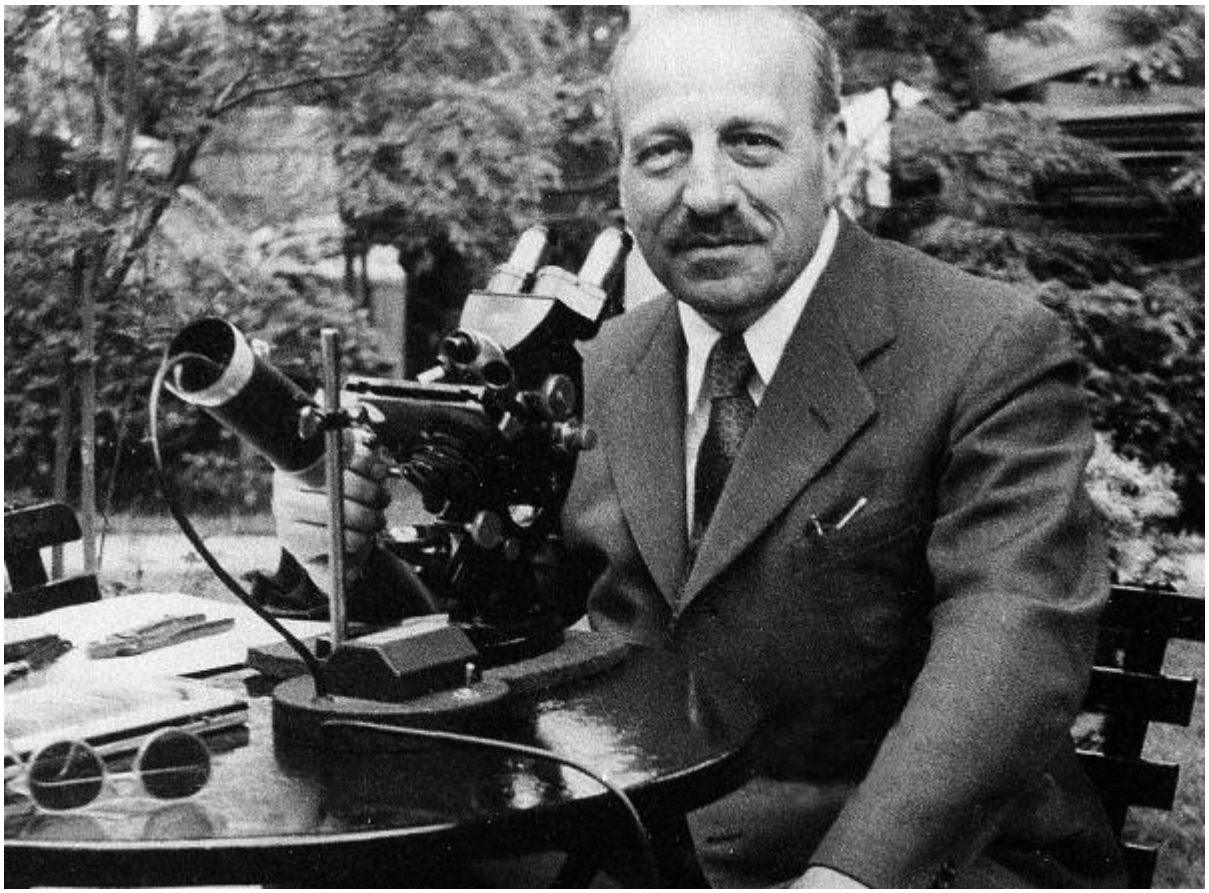
4 Σεπτεμβρίου 2013

Ο εφευρέτης του Test Pap: Γεώργιος Παπανικολάου (Κύμη Ευβοίας 1883 – Μαϊάμι Φλώριδας 1962)

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Φωτό:eirinika.gr

Ο κορυφαίος γιατρός με την παγκόσμια ακτινοβολία γεννήθηκε στην Κύμη Ευβοίας το 1883 και πέθανε το 1962 στο Μαϊάμι Φλώριδας.

Ο πατέρας του Νικόλαος Παπανικολάου ήταν γιατρός που άσκησε το επάγγελμα του για πολλά χρόνια στην Κύμη και διετέλεσε για αρκετό χρονικό διάστημα Δήμαρχος της πόλης και είχε επίσης εκλεγεί και Βουλευτής Ευβοίας και Καρυστίας.

Τα παιδικά του χρόνια ο Γεώργιος τα πέρασε στην Κύμη όπου και τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο. Κατόπιν οι γονείς του τον έστειλαν στην Αθήνα για να τελειώσει τις εγκύκλιες σπουδές.

Είχε και ένα μεγαλύτερο αδελφό ο οποίος σπούδασε Νομικά. Σύμφωνα με την παράδοση και την πάγια συνήθεια, που ήταν πολύ ζωντανή την εποχή εκείνη στις

ελληνικές οικογένειες, ο πρωτότοκος γιος έπρεπε ν’ ακολουθήσει το επάγγελμα του πατέρα. Μιας όμως και ο πρωτότοκος γιος ακολούθησε τη Νομική Επιστήμη, έμελλε να εκπληρωθεί η πατρική επιθυμία και η παράδοση από τον Γεώργιο ο οποίος έδειχνε και ιδιαίτερη κλίση στην ιατρική επιστήμη.

Σαν παιδί ο Γεώργιος Παπανικολάου ανατράφηκε σε ένα ιδιαίτερα θερμό και συναισθηματικό οικογενειακό περιβάλλον. Ο πατέρας του ήταν άνθρωπος δραστήριος και με έντονη προσωπικότητα, ενώ η μητέρα του, τα αδέλφια του και όλοι οι συγγενείς και φίλοι του έδειχναν ξεχωριστή αδυναμία στον σπάνια προικισμένο νέο, το Γεώργιο, ο οποίος είχε ήδη αρχίσει να ξεχωρίζει από τους συνομήλικους του για τα ψυχικά, φυσικά και πνευματικά του χαρίσματα.

Μετά την αποπεράτωση των γυμνασιακών του σπουδών γράφτηκε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, το 1898, και έλαβε το πτυχίο του το 1904, σε ηλικία δηλαδή μόλις 21 ετών.

Καθώς ήταν φιλομαθής, και διακρινόταν από μικρός για τη μεγάλη του θέληση, κατά τη διάρκεια των σπουδών του στην Αθήνα, διεύρυνε την μόρφωση του με την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Παράλληλα ασχολήθηκε με τη λογοτεχνία και τη φιλοσοφία, αλλά και το μεγάλο πάθος του, που ήταν η μουσική. Γι’ αυτό ασχολήθηκε επί 8 οκτώ χρόνια με το βιολί, και όπως θα δούμε πιο κάτω, στα δύσκολα χρόνια της παραμονής του στην Αμερική, η γνώση αυτή του φάνηκε χρήσιμη.

Όταν ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Ιατρική Σχολή και πήρε το δίπλωμά του, ο Παπανικολάου επέστρεψε στην γενέτειρά του την Κύμη.

Επιστρέφοντας όμως εκεί, αναρωτιόταν γιατί έγινε γιατρός, αφού δεν ήθελε να ασκήσει το επάγγελμα. Καθημερινά έκανε ατελείωτους περιπάτους στους καταπράσινους λόφους της Κύμης, διαβάζοντας φιλοσοφία. Ο Καντ και ο Νίτσε ήταν εκείνοι που ικανοποιούσαν περισσότερο τις αναζητήσεις του. Η φιλοσοφική σκέψη του Νίτσε έπαιξε τον κύριο ρόλο στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του.

Ο Γεώργιος Παπανικολάου, ο οποίος στα νεανικά του χρόνια βίωσε τη σκληρή δοκιμασία και τη δραματικότητα του άτυχου πολέμου του 1897, προβληματίσθηκε από τα ιδεολογικά ρεύματα και επηρεάσθηκε από τις φιλοσοφικές θεωρίες των αρχών του 20ου αιώνα Δεν είναι τυχαίο, εξάλλου, το γεγονός ότι ο Παπανικολάου από το 1904, αριστούχος πτυχιούχος της Ιατρικής σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, είχε αποφασίσει να μην ασκήσει το ιατρικό επάγγελμα, προκειμένου να αποσυρθεί στην Κύμη, καλλιεργεί μονάχος τη γη του, διαβάζει φιλοσοφία και βιολογία, ασχολείται με τη γλώσσα και με το δημοτικισμό και προετοιμάζει

καλύτερα το έδαφος για τις μεταπτυχιακές του σπουδές.

Ο πατέρας του γνωρίζοντας τον χαρακτήρα και τις ικανότητές του παιδιού του, την ολοφάνερη εξυπνάδα του και την έμφυτη τάση του προς την επιστημονική έρευνα, θυσιάζοντας τις οικονομίες του, έστειλε το Γεώργιο στα 1907 για ανώτερες σπουδές στη Γερμανία.

Επιλέγει τον κλάδο της Βιολογίας, που ανταποκρίνεται περισσότερο στα ενδιαφέροντά του και μεταβαίνει στην Ιένα πρώτο σταθμό της μετεκπαίδευσής του όπου θα παρακολουθήσει τα μαθήματα του καθηγητή Ερνέστου Χαίκελ, ινδάλματος των φοιτητικών χρόνων του. Το 1908 θα συνεχίσει τις σπουδές του στο Freiburg και τέλος στο Μόναχο, όπου το 1910 θα του απονεμηθεί ο τίτλος του Διδάκτορα της Φιλοσοφίας για την εργασία του «Περί των συνθηκών της διαφοροποιήσεως του φύλου των Δαφνιδών».

Η «γερμανική περίοδος» της ζωής του Γεώργιου Παπανικολάου υπήρξε και αυτή εποχή αναζητήσεων και φιλοσοφικού στοχασμού. Με τους φίλους του Αλέξανδρο Δελμούζο και Γ. Σκληρό, το γνωστό λογοτέχνη Κωνσταντίνο Χατζόπουλο, που επίσης βρισκόταν εκείνα τα χρόνια στη Γερμανία και τον Μ. Ζαβιτσιάνο, ο Γεώργιος Παπανικολάου συγκροτεί βραχύβια σοσιαλιστική ομάδα. Σταθερός υπέρμαχος του δημοτικισμού, που τότε ταυτιζόταν με ριζοσπαστικές αντιλήψεις για την πολιτική και την επιστήμη, δημοσιεύει ενυπόγραφο άρθρο στο αθηναϊκό περιοδικό «Ο Νουμάς» (φύλλα 319 έως 321 του 1908). Το εν λόγω άρθρο που έφερε τον τίτλο «Για τον εγωισμό και τους εγωιστάς» αποτελεί κατά κάποιο τρόπο απάντηση σε κείμενο που είχε δημοσιευθεί σε προηγούμενο φύλλο με τίτλο «Εγωισμός ή αγάπη;». Το άρθρο παρουσιάζει ενδιαφέρον διότι μαρτυρεί τις τότε αντιλήψεις και τις πνευματικές αναζητήσεις του μετέπειτα διάσημου ερευνητή. Γρήγορα όμως και αφού γνώρισε διάφορα φιλοσοφικά ρεύματα αποφασίζει να αφιερωθεί στη βιολογική έρευνα, την οποία θα καταστήσει σκοπό της ζωής του. Γράφει ο ίδιος στον πατέρα του: «Δεν είμαι πλέον ονειροπόλος. Η επιστήμη με άρπαξε από τα χέρια του Νίτσε. Πατώ απάνω σε έδαφος στερεό…».

Δεν του αρκούσε να ασκήσει το ιατρικό επάγγελμα, αλλά ήθελε να στραφεί στην επιστημονική έρευνα, επηρεασμένος από τις θεωρίες των Ιμμάνουελ Καντ, Φρήντριχ Νίτσε, Αρθουρ Σοπενχάουερ και Γιόχανν Βόλφγκανγκ Γκαίτε και από το βιβλίο του Ερνστ Χαίκελ για «το αίνιγμα του σύμπαντος».

Όταν γύρισε στην Ελλάδα (1910), ο Παπανικολάου διαπίστωσε ότι οι συνθήκες δεν ήταν ευνοϊκές για τα μελλοντικά του σχέδια. Αμέσως μετά το γάμο του με την Ανδρομάχη Μαυρογένη, αποφάσισε να φύγει πάλι για το εξωτερικό, διευκρινίζοντας στους γονείς του πως «το ιδανικόν μου δεν είναι να πλουτίσω,

ούτε να ζήσω ευτυχής αλλά να εργασθώ, να δράσω, να δημιουργήσω, να κάμω κάτι τι αντάξιον ενός ανθρώπου ηθικού και δυνατού» Πρώτος σταθμός της επιστημονικής Οδύσσειας του Παπανικολάου το Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο του Μονακό, όπου έλαβε μέρος σε μία από τις ερευνητικές αποστολές του ωκεανογραφικού σκάφους «L' Hirodelle» (1911) του πρίγκιπα Αλβέρτου Α'.

Διακόπτει την παραμονή στο εξωτερικό για να συμμετάσχει στο Βαλκανικό πόλεμο του 1912, μετά τη λήξη του μεταναστεύει μαζί με τη γυναίκα του στις ΗΠΑ. Δύσκολες οι συνθήκες λόγω οικονομικών δυσκολιών, με αποτέλεσμα να εργαστούν και οι δυο σε ένα εμπορικό κατάστημα. Ο ένας πουλώντας χαλιά και η άλλη ράβοντας κουμπιά με αμοιβή 5 δολάρια την εβδομάδα. Τα προβλήματα τελειώνουν όταν ο Παπανικολάου διορίστηκε βοηθός του παθολογοανατομικού τμήματος του Νοσοκομείου της Νέας Υόρκης, ύστερα από μεσολάβηση του διάσημου γενετιστή του Πανεπιστημίου Κολούμπια Τ.Χ. Μόργκαν.

Οι τεράστιες επιστημονικές ικανότητες, αλλά και το ήθος του αφοσιωμένου ερευνητή δεν άργησαν να εκτιμηθούν και να καρποφορήσουν στο Ιατρικό Κολέγιο του Πανεπιστημίου του Κορνέλλ, στο οποίο εργάστηκε το διάστημα 1914-61, αποκτώντας όλους τους τίτλους της ακαδημαϊκής ιεραρχίας, χωρίς, όμως, να του δοθούν ποτέ διδακτικά καθήκοντα για να μπορεί να αφοσιωθεί στο ερευνητικό του έργο.

Στην αρχή της επιστημονικής σταδιοδρομίας του, αποφασισμένος να συνεχίσει και να ολοκληρώσει τις πειραματικές έρευνες τις οποίες είχε αρχίσει στη Γερμανία, ο Παπανικολάου μελέτησε πειραματικά το κολπικό επίχρισμα σε ινδικά χοιρίδια με ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Ο Βενιζέλος προσπάθησε να τον πείσει να γυρίσει στην Ελλάδα, όπου θα του απονεμόταν τιμητικά ο τίτλος του καθηγητή της έδρας της Ζωολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Οι σχετικές όμως διαπραγματεύσεις ναυάγησαν γιατί ο Βενιζέλος έχασε τις επόμενες βουλευτές εκλογές. Η δημιουργικότερη αλλά και σκληρότερη περίοδος των ερευνητικών του προσπαθειών ήταν η δεκαετία του 1920. Ήταν η εποχή που πραγματοποιήθηκαν και ευδοκίμησαν οι πρώτες κλινικοεργαστηριακές μελέτες του για τη διαγνωστική αξία της κυτταρολογικής εξέτασης του κολπικού επιχρίσματος στις γυναίκες.

Η πρωτοποριακή κυτταροδιαγνωστική μέθοδος του «Dr Pap» έγινε γνωστή με τις ιατρικές συντμήσεις «Pap smear» (επίχρισμα Παπανικολάου) και «Pap test» (δοκιμασία Παπανικολάου).

Ο Παπανικολάου, αφού εργάστηκε σκληρά επί μισό σχεδόν αιώνα στο Ιατρικό Κολέγιο του Πανεπιστημίου του Κορνέλλ – χωρίς να κάνει διακοπές, εκτός από ένα σύντομο επιστημονικό ταξίδι στην Ευρώπη, με τελικό σταθμό την Ελλάδα και την

Κύμη (1957) – αποφάσισε παρά τα 78 χρόνια του να εγκαταλείψει τη Νέα Υόρκη και να εγκατασταθεί στο Μαϊάμι για να αναλάβει την οργάνωση και τη διεύθυνση του εκεί Καρκινολογικού Ινστιτούτου. Δεν πρόλαβε να το εγκαινιάσει ο ίδιος, λόγω του θανάτου του, αλλά ο φίλος του καρκινολόγος Τσαρλς Κάμερον.

Ο άνθρωπος, ο οποίος «χάρισε ζωή στις γυναίκες ολόκληρου του κόσμου» -όπως θυμίζει μια αναμνηστική πλάκα του Καρκινολογικού Ινστιτούτου που έχει μετονομαστεί σε «Ερευνητικό Καρκινολογικό Ινστιτούτο Γεώργιος Παπανικολάου»- ήταν πάντα ένας σιωπηλός αγωνιστής του πνεύματος και της επιστήμης, επίμονος και ατάραχος, ακούραστος και ταπεινός, ευγενής και αξιοπρεπής, ακόμα και όταν αδικήθηκε όπως στην περίπτωση του Νόμπελ Ιατρικής, για το οποίο είχε προταθεί από πολλούς Έλληνες και ξένους ερευνητές.

Το συγγραφικό έργο του Γεωργίου Παπανικολάου αποτελείται από 158 άρθρα και 5 συγγράμματα. Τα εν λόγω συγγράμματα, ιδιαιτέρως μάλιστα ο περίφημος Ατλας Αποφολιδωτικής Κυτταρολογίας, χάρη στη μεστότητα του κειμένου τους και την απαράμιλλη εικονογράφησή τους αποτελούν βιβλία-σταθμούς όχι μόνο για τον κλάδο της κυτταρολογίας, αλλά και για ολόκληρη την ιατρική βιβλιογραφία του 20ού αιώνα. Ο Παπανικολάου τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις. Το Πανεπιστήμιο Cornell, στο οποίο εργάστηκε συνεχώς επί μισό σχεδόν αιώνα και από το 1947 κατείχε τη θέση του καθηγητή της κλινικής ανατομικής, τον ανεκήρυξε το 1957 ομότιμο καθηγητή της ίδιας έδρας. Διετέλεσε επίσης σύμβουλος ιατρός (Consultant) του περίφημου Memorial Hospital της Νέας Υόρκης. Η Αμερικανική Ακαδημία Τεχνών και Επιστημών, η Ένωση των Αμερικανικών Ιατρικών Κολεγίων και η Αμερικανική Αντικαρκινική Εταιρεία τού απένειμαν τιμητικά βραβεία. Το 1949 η Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών ονόμασε τον Παπανικολάου επίτιμο διδάκτορά της, ενώ η Ακαδημία Αθηνών τον Νοέμβριο του 1957 τον ανεκήρυξε παμψηφεί επίτιμο μέλος της. Σημειωτέον ότι υπήρξε ο πρώτος στον οποίο απονεμήθηκε η ανωτάτη τιμητική διάκριση της Ακαδημίας Αθηνών. Μεταθανατίως του απενεμήθη και το Βραβείο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Διατηρούσε άρρηκτους δεσμούς με την Ελλάδα, ενδιαφερόταν για τα πολιτικά, τα πνευματικά και τα κοινωνικά ρεύματα και έτρεφε ιδιαίτερη εκτίμηση στο εθνικό έργο του Ελευθερίου Βενιζέλου και του Κωνσταντίνου Καραμανλή.

Η γυναίκα του, Μάχη Παπανικολάου, προσπάθησε να συνεχίσει το έργο του στο Μαϊάμι μέχρι το θάνατό της (1982), πιστεύοντας ότι οι επιστήμονες γεννιόνται και ότι οι έρευνές τους καρποφορούν μέσα στα πειραματικά εργαστήρια. Για τούτο -όπως έγραψε αποκαλυπτικά η ίδια- «δεν υπήρχε για μέσα άλλη λύση από να τον ακολουθώ στο εργαστήριο, κάνοντας το δικό του τρόπο ζωής και δικό μου».

Πηγή:gpapanikolaou.gr